

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2014/2015

Destinace (země, město): Francie, Aix en Provence

Jméno, příjmení: Mgr. Blanka Gruntová

Škola

Do Aix en Provence je lektor tradičně vyslán na filozofickou fakultu místní univerzity, dříve nazývané Université de Provence. V rámci francouzské celostátní reformy vysokých škol však univerzita změnila jméno, neboť se stala součástí největšího univerzitního komplexu ve Francii nazvaného Aix-Marseille Université.

Čeština není na Aix-Marseille université vyučována jako bakalářský nebo magisterský obor, má status volitelného předmětu. Povinně volitelným předmětem se stává pro studenty ruského jazyka a literatury (LLCE russe, v doslovném překladu Cizí jazyk, literatura a kultura: ruština). Studenti tohoto oboru si musejí do rozvrhu zapsat ještě jeden slovanský jazyk, na výběr mají mezi polštinou, češtinou, bulharštinou a srbštinou/chorvatštinou. Jiné studenty univerzity k češtině obvykle přivádí osobní zkušenost s českým prostředím (příbuzní nebo přátelé českého původu či v ČR pobývajících, vlastní studijní pobyt v ČR typu Erasmus apod.) nebo zájem o středoevropskou literaturu či historii.

Lektorát českého jazyka a literatury je zahrnut pod Katedru slovanských studií (Département d'Etudes slaves). Většina stálých vyučujících katedry jsou odborníky na ruský jazyk a kulturu. Výuku ostatních slovanských jazyků s výjimkou polštiny (tedy výuku češtiny, bulharštiny a srbštiny /chorvatštiny) zajišťují výhradně lektori – rodilí mluvčí daných jazyků, kteří jsou zaměstnáváni na dobu určitou.

Výuka všech slovanských jazyků v režimu volitelný předmět, tudíž i češtiny, je Katedrou slovanských jazyků rozvržena na šest semestrů: pět semestrů jazyka, jeden semestr reálií. Přednášky z reálií mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí. V následující tabulce uvádím současný model rozvržení výuky češtiny spolu s počtem studentů navštěvujících v tomto akademickém roce jednotlivé moduly.

<i>Zimní semestr</i> <i>15. 9. – 19. 12. 2014</i>	<i>Počet studentů</i>	<i>Letní semestr</i> <i>19. 1. – 24. 4. 2015</i>	<i>Počet studentů</i>
Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	5	Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	3
Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	2	Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	2
České reálie (Civilisation tchèque)	3	Čeština – pokročilí (Tchèque continuant)	1

Výuka

Český jazyk a realie jsou ve všech semestrech vyučovány v rozsahu tři hodiny týdně. Není to mnoho, proto jsem se v hodinách zaměřovala přednostně na získávání a rozvoj základních komunikačních dovedností v češtině. Velmi dobrým pomocníkem mi byly učebnice češtiny Lídy Holé a dalších autorů, ale používala jsem také vlastní materiály – pracovní listy připravené během mého působení na INALCO v Paříži. Bylo ovšem třeba je upravit, především omezit slovní zásobu a nevysvětlovat mluvnické jevy do takových podrobností jako studentům-bohemistům.

Na rozdíl od minulého roku jsem si letos zvolila pro každou skupinu jednu základní učebnici, kterou jsem jen doplňovala dalšími materiály. Díky DZS jsem mohla zakoupit několik kusů učebnic Lídy Holé *Czech Express* 1, 2, 3 a každému studentovi zapůjčit jeden exemplář. Důvody k tomu kroku byly dva. Výrazně se omezil počet rozdáváných xerokopií, v nichž se někteří méně pečliví studenti ztráceli. Kopírování se také stávalo problematické vzhledem k častým poruchám strojů. Druhou příčinou byla má zkušenost z loňského roku, že jen malá část studentů pokračuje do vyššího ročníku, mnoho jich odchází na jiné školy ve Francii nebo do zahraničí. Mé pracovní listy připravené na INALCO však počítaly s tím, že studenti se češtině věnují několik let. Učebnice *Czech Express* se mi zdály vhodnějším učebním materiálem pro studenty, kteří se chtějí naučit opravdu jen základům jazyka v jednom či dvou semestrech.

Se studenty prvního ročníku jsme se věnovali běžným tématům: prezentace sebe a své rodiny, bydlení, stravování, nákupy, rozvrh dne, cestování... Z mluvnického hlediska jsme přitom probrali všechny pády jednotného čísla kromě vokativu, vyjádření přítomnosti, minulosti, budoucnosti, číslovky. Se studentkami středně pokročilé úrovně jsme si doplnily zejména skloňování jmen v množném čísle, stupňování přídavných jmen, podmiňovací a rozkazovací způsob, procvičovaly jsme užití a tvary dokonavých a nedokonavých sloves. Ve skupince pokročilých jsme se zabývali předložkami a předponami, některými typy složitějších vyjádření jako vedlejší věta účelová a předmětná a rozdíly mezi spisovnou a obecnou češtinou. Ve skupince středně pokročilých jsme se kromě běžných všednodenních témat také pravidelně věnovali četbě literárních textů upravených pro úroveň A2. Výbornou pomůckou pro tuto práci byla kniha Ilony Kořánové *Česká čítanka – adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka* nebo upravené české pohádky a pověsti, vydávané nakladatelstvím Akropolis. Ve skupině pokročilých, která by podle standardu univerzity měla odpovídat úrovni A2/B1, se mi stejně jako v loňském roce osvědčila práce s filmem. Jednalo se konkrétně o film *Návrat idiota* Saši Gedeona, který jako vždy nezklamal a mého jediného posluchače nejvyšší úrovně kurzu češtiny opravdu zaujal. Film mi posloužil jako základní učební pomůcka: témata konverzační i mluvnická se odvíjela od možností, které nabízel scénář. Dialogy sloužily na procvičení porozumění mluvenému i psanému projevu, jako překladová cvičení. Děj filmu a chování postav byly odrazovým můstkem pro vlastní aktivní projev studenta v češtině, mluvený i písemný.

Předmět realie mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí, je proto třeba mít všechny učební materiály připraveny ve francouzštině a výuka se odehrává výhradně v tomto jazyce. Stejně jako jazyková výuka má časovou dotaci 3 hodiny týdně, ale na rozdíl od ní je do rozvrhu zařazen jako jeden dlouhý blok. Z tohoto důvodu se vyplatí během jedné lekce střídat aktivity i témata, aby studenti dokázali 180 minut udržet pozornost. První polovina semestru byla věnována starším českým dějinám, kulturním a přírodním památkám, ve druhé polovině jsme se zabývali především životem v Československu a v České republice 20. století.

Studenti, kteří úspěšně absolvují všech šest semestrů, mohou získat tzv. Diplome d'université (Univerzitní diplom) z českého jazyka. Zároveň jsem na podnět Velvyslanectví České republiky v Paříži informovala studenty o možnosti složit mezinárodně uznávanou certifikovanou zkoušku, a to buď v Praze, nebo v Paříži.

Podmínky pro výuku

Materiální podmínky jsou, dle mých předchozích zkušeností, podobné jako na jiných francouzských univerzitách. Učebny jsou obvykle vybaveny pouze tabulí (zelenou či bílou) a lavicemi, je ale možné požádat o přeložení výuky do učeben s dataprojektorem. Zda vám bude vyhověno, velmi záleží na dni, ve kterém výuka probíhá, obecně volnější jsou čtvrtky a pátky, je naopak prakticky nemožné najít volnou učebnu v úterý či středu. V případě nouze (např. náhrada za neodučenou lekci) lze výuku s menší skupinou provést i v kabinetě, který je také vybaven tabulí a velkým stolem. Je ale zapotřebí se předem domluvit s kolegy, protože každý kabinet obvykle sdílí 2 – 4 pedagogové.

Čeština je stejně jako další volitelné jazyky zařazována do rozvrhu až po 16. hodině. Tato úmluva platí pro celou univerzitu, aby studenti všech možných oborů měli příležitost navštěvovat lekce jazyka, který si zvolili. Bohužel není vždy dodržována, a tak je někdy třeba dodatečně upravit rozvrh. Nevýhodou tohoto systému také je, že se výuka jazyka a reálií posouvá na celkem pozdní večerní hodiny. Např. české reálie byly (stejně jako bulharské a srbské/chorvatské) zařazeny na pátek od 16.00 do 19.00 hodin. Jak podotýkali sami studenti, je třeba být opravdu velmi motivován, aby si jej na tuto dobu dobrovolně zapsali do rozvrhu. Na druhou stranu je pravda, že v tu dobu není problémem najít učebnu vybavenou jakoukoliv technikou a nehrozí, že by se studenti nemohli účastnit z důvodu souběhu dvou předmětů.

Předchozí lektorka Radka Škardová zanechala v kabinetě svůj přenosný CD přehrávač, DZS zapůjčuje notebook. Veškerou potřebnou techniku mám tedy kdykoliv k dispozici. Lektorát je také velmi dobře vybaven učebnicemi a dalšími materiály, slovníky, mluvnicemi, knihami. Je zde i několik filmů na DVD nebo videokazetách, velkou zásobu českých filmů jsem si dovezla z vlastních zdrojů.

Katedra slovanských studií disponuje čtyřmi kabinety, v každém sídlí dva až čtyři vyučující. Ve svém kabinetě mám vlastní skříňku a mohu používat počítač s tiskárnou a scannerem. Každá katedra má také k dispozici jednu kopírku, počet kopií je ale limitován a přístroje jsou dost poruchové. Původně byla v kabinetě umístěna i velká příruční knihovna českého lektorátu, tu ale bylo třeba na podzim 2014 vystěhovat kvůli plánované rekonstrukci budovy. Knihy jsou nyní umístěny v univerzitní knihovně.

Další aktivity

Rok 2014 byl mimo jiné připomínkou 100 let od vypuknutí první světové války. Potěšilo mě sdělení Velvyslanectví ČR v Paříži, že MZV ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem k tomuto výročí připravilo výstavu Umění v zákopech. Ještě více mě potěšilo, že mé pozvání na univerzitu v Aix přijal francouzský scenárista Kris, autor komiksu Svoboda!, jehož námětem je anabáze československých legionářů v Rusku v době občanské války. Kris je vzděláním historik a mimo zmíněného komiksu Svoboda! je autorem dalších ve Francii velmi populárních komiksů, jejichž děj se odehrává za první světové války.

Kris byl počátkem listopadu 2014 hostem filmového festivalu s tématem Velké války, který pořádal filmový institut v Aix en Provence. Krisova přednáška pro studenty univerzity se tedy konala v témže týdnu a Kris za ni velkoryse odmítl jakýkoliv honorář s odůvodněním, že jeho pobyt v Aix je již dostatečně zaplacen filmovým institutem. Svou prezentaci fotografií, archivních materiálů a vyprávění o tom, jak se ze sběru historických dokumentů rodí fiktivní příběh, představil v knihovně Filozofické fakulty Aix-Marseille université 6. 11. 2014. Přednášky se účastnilo asi 40 lidí, vesměs studentů a vyučujících Katedry slovanských studií a také několik krajanů a zaměstnanců univerzitní knihovny.

Zároveň byla v knihovně vystavena zmíněná výstava Umění v zákopech, která nabízí výřez tvorby československých malířů-legionářů ve Francii, Itálii a Rusku. Obě akce měly velký úspěch, o čemž svědčí jak ohlasy studentů a kolegů na Krisovu přednášku, tak žádost knihovny o prodloužení výstavy o další týden. Téma první světové války totiž dokázalo oslovit i studenty mimo poměrně úzký okruh posluchačů

češtiny, navíc se obě akce podařilo vhodně načasovat do období, kdy se o této válce hodně mluvilo i v médiích.

Největším problémem celé akce bylo samozřejmě její financování. O Krisově velkorysosti, díky níž mohla proběhnout přednáška, jsem se již zmínila. Velkou potíží byla ale i instalace výstavy, Velvyslanectví ČR v Paříži totiž nemělo prostředky na tisk panelů a výstava existovala pouze v elektronické podobě. Velmi mi v tu chvíli pomohli kolegové z Katedry slovanských studií, kteří mě odkázali na výzkumný tým Echanges, jenž tisk uhradil. ZÚ pak finančně přispěl na tisk propagačních plakátů. Jsem velmi ráda, že poměrně drahý tisk výstavních panelů byl zúročen vícekrát, neboť ve spolupráci s Velvyslanectvím byla pak výstava zapůjčena i na další místa (lektoráty v Lille a v Nancy, krajanský spolek v Meyrargues).

Velkým bonusem přípravných prací na výstavě bylo také seznámení s existencí výzkumného týmu Echanges, jehož členy jsou všichni stálí vyučující Katedry slovanských studií a Katedry germanistiky. Porad týmu se mohou účastnit i lektori, a já tak od loňského podzimu ráda činím. Díky tomu získávám přehled o plánovaných akcích svých kolegů a tématech, k nimž by katedry chtěly připravit semináře, konference či publikace, a mohu se zapojit s náměty z českého prostředí. Tak jsem například mohla být u příprav semináře na téma „Nepřeložitelné“ („Intraduisible“ ve francouzštině) a přizvat jako jednoho z přednášejících pana profesora Galmiche z pařížské Sorbonne, který nedávno dokončil velký překlad z díla Vladimíra Holana. O účast projevila zájem také Lenka Civade, výtvarnice a spisovatelka českého původu. Bohužel seminář se v plánovaný den (17. 4. 2015) nakonec nekonal kvůli nemoci jednoho z hlavních hostů, jeho realizace je odložena na podzim 2015.

Stejně jako vloni jsem se snažila probouzet zájem studentů o českou kulturu i prostřednictvím filmů, hudby, krátkých přednášek a dílen. Dobře se osvědčila spolupráce s krajanským spolkem Amitié franco-tchèque v nedaleké obci Meyrargues. Ten pravidelně organizuje výtvarné dílny pro dospělé a větší děti, které jsou vedeny lektory z České republiky. V adventním období byla takto naplánována dílna zdobení perníčků a výroby vánočních přání. Po dohodě s předsedkyní spolku se mi podařilo využít přítomnosti lektorky a uspořádat tutéž dílnu i na univerzitě pro své studenty, spolu s krátkou přednáškou o českých vánočních tradicích. Pozváni byli také studenti dalších slovanských jazyků. Dílna se konala v pondělí 1. 12. a studenti ji hodnotili velmi kladně, jako na univerzitní půdě neobvyklý a přitom příjemný a účinný způsob seznámení s českou kulturou.

K prohloubení motivace k dalšímu studiu češtiny využívám také akcí, které zprostředkovává Velvyslanectví České republiky v Paříži: Cena Václava Černého, nabídka složit přímo ve Francii zkoušky k získání mezinárodně platné certifikace dle evropských standardů, možnosti studia češtiny přímo v České republice (LŠSS, stipendijní semestrální pobyty). Na Letní školu slovanských studií letos v létě odjedou dva studenti, a to do Olomouce a do Prahy. Další studentka odjela v letním semestru do Olomouce v rámci stipendia Erasmus, ráda jsem jí poskytla všechny praktické informace ohledně pobytu v naší zemi. Koncem května se pak na mě obrátila jedna vyučující z Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, která by chtěla navázat spolupráci s Aix-Marseille Université právě v rámci výměnných pobytů typu Erasmus. Pokud by se podařilo projekt dotáhnout do úspěšného konce, mohl by také pomoci zvýšit zájem francouzských studentů o češtinu.

Spolupráce

Nadále pokračuje pravidelná spolupráce s krajanským spolkem v Meyrargues. Největší zájem vedení spolku projevuje o moji účast na akcích pro děti, které nazýváme „Školička“. Setkání se konají přibližně jednou měsíčně, přihlášeno je téměř 30 dětí ve věku od 2 do 14 let. Koordinuji výuku a za pomoci dvou dalších kolegů vedu skupinu předškolních dětí, jež je nejpočetnější (až 20 dětí). U této věkové kategorie program doplňuje bilingvní výchovu v rodině a metodicky je inspirován postupy uplatňovanými v Českých školách bez hranic: dětem jsou nabízeny výtvarné, hudební, taneční a herní aktivity v češtině, učí se říkadla

a krátké básničky, poslouchají pohádky. Děti školního věku, které vesměs česky doma pravidelně nemluví, se učí podle učebnic Svatavy Škodové *Domino*. V rámci Školičky jsme letos pro rodiny připravili také mikulášskou besídku a masopustní karneval.

Krajanský spolek v Meyrargues pravidelně organizuje i kulturní akce pro dospělé, kterých se v rámci možností účastním a zpravuji o nich své studenty. Rádi bychom společně v příštím roce pozvali do Aix loutkové divadlo ANPU, jehož ředitelka se na mě obrátila. Nabízené představení by určitě potěšilo jak studenty univerzity, tak členy krajanského spolku a jejich přátele, kteří se zajímají o český jazyk i kulturu.

Nadále jsem ve spojení s Honorárním konzulátem v Marseille, účastnila jsem se i novoročního setkání krajanů pořádaného panem konzulem. Také jsem v přímém kontaktu s pracovníky Velvyslanectví ČR v Paříži, kteří mají na starosti školství a kulturu a kteří jsou opravdu skvělými koordinátory a podporovateli šíření českého jazyka a kultury ve Francii.

Podmínky pro lektora

Domnívám se, že podmínky v Aix en Provence nejsou ani horší, ani lepší než na jiných francouzských univerzitách. Trochu problematická je administrativní agenda, což je zřejmě dáno nedávnou reformou školy. Bylo pro mě také těžké odpovídat studentům na dotazy ohledně kreditů, kódů jednotlivých předmětů, možnostech uznávání zkoušek z jiných univerzit, možnostech výjezdu na pobyt Erasmus apod. Stále se ještě učím, na koho se obrátit pro získání potřebné informace.

Katedra slovanských studií není velká, proto jsem vlastně velmi rychle poznala všechny své kolegy. V tomto akademickém roce přišlo několik nových kolegů a kolegů na posty lektorů. S lektory spolupracuji samozřejmě nejvíce, neboť náplně naší práce i rozvrhy jsou velmi podobné. Uvažujeme i o společných projektech, např. v rámci výuky reálií. Kontakt s dalšími vyučujícími katedry je limitován rozvrhy, učitelé oborových předmětů jsou na univerzitě obvykle fyzicky přítomni dopoledne, zatímco lektori odpoledne. Pravidelně jsou ale svolávány schůze katedry a vidáme se také na poradách týmu Echanges.

Kabinet, ve kterém sídlí lektor češtiny, je dostatečně prostorný a světlý, dobře vybavený, lze jej proto bez problémů využívat i pro přípravu výuky.

Univerzita nijak nepomáhá lektorovi s hledáním ubytování ani s administrativními úkony spojenými s příjezdem do Francie (otevření bankovního účtu, zdravotní pojištění, daňové přiznání...), ale to platilo i na mém předchozím působišti. Jednání se státními úřady bývá obvykle velmi zdlouhavé a je to bohužel ta nejméně příjemná stránka pobytu ve Francii. Každý nově příchozí lektor se musí obrnit trpělivostí, naštěstí se doba vyřizování výrazně zkrátí, jakmile je člověk jednou zařazen do systému.

Na závěr své zprávy bych chtěla říci, že jsem v Aix en Provence velmi spokojena, líbí se mi práce se studenty i s bilingvními dětmi, kontakty s krajany. Doufám, že se v příštím roce podaří udržet současné dlouhodobé projekty, realizovat naplánované akce a prohloubit spolupráci s lektory dalších, především slovanských jazyků na univerzitě.

V neposlední řadě bych ráda velmi poděkovala pracovníkům Velvyslanectví České republiky v Paříži za jejich všestrannou podporu a pomoc.

SVOBODA! L'incroyable odyssée de 70 000 hommes de la légion tchèque au cœur de la tourmente de la révolution russe de 1917

Un grand récit historique par le scénariste de Notre mère la guerre



SVOBODA! présenté par son scénariste KRIS

Jeudi 6 novembre 2014 à 11heures

**Bibliothèque universitaire de Lettres et Sciences Humaines,
salle de réunion
Campus Schuman**